

Süngerbob Kareşort Çizgi Filminde Sendikalaşma ve Grev Algısı Üzerine Bir Vaka Analizi Çalışması

Mehmet ÖÇAL¹

ORCID: 0000-0001-6973-2611

Öz

Kim denizin altında bir ananasta yaşar? Bu sorunun cevabını gencinden yaşlısına birçoğumuz biliyoruz. Bu sorunun kaynağı olan SüngerBob KareŞort çizgi filmi dünyanın en çok sevilen ve izlenen televizyon programlarından bir tanesi olarak verilebilir. Yaklaşık çeyrek asırdır yayınlanmaya devam eden çizgi film tıpkı diğer sinema ürünlerinde olduğu gibi kendine ait bir algı oluşturmakta, izleyicileri farklı konularda etki altına alabilmektedir. Sinema genel anlamda bir algı oluşturma aracı olarak görülse de onun ürünü olan çizgi filmlerinde birçok mesajı içerdığı bu mesajlar yoluyla izleyicilerinde bir algı oluşturulduğu bilinmektedir. Çocuk yaşta çizgi filmlerde yer alan mesajlar ile alınan bu algılar kişinin hayata bakışının şekillenmesinde önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Tarafımızca gerçekleştirilen araştırma sosyal politikanın insani arayışından yola çıkarak sinema ve sosyal politikanın ilişkisini tartışmış ve çizgi filmlerde verilen sendikalaşma ile grev algısına ilişkin örnekler aramış bu kapsamda SüngerBob Kareşort çizgi filminin bir bölümü vaka analizi yönetimi ile araştırmaya tabi tutulmuştur. Araştırma kapsamında çizgi filmde verilen sendika ve grev algısının genel anlamda olumsuz olduğu; sendikalaşmanın ve greve başvurmanın işsizlikle sonuçlanacağı, grevin sermaye karşısında başarısız olacağı algısı tespit edilmiştir. Özellikle ana karakterin makine kırıcılığına başvurması grevi şiddet ve yıkım ile bağdaştırmakta, ortaya çıkan zarar karşılığında sonsuza dek bedelsiz çalışmaya mahkûm edilmeleri ise sendikalaşmanın ve grevin bir sonucu olarak anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: sendika, grev, sosyal politika, vaka analizi, süngerbob kareşort

Makale Geliş Tarihi: 21.09.2022 Makale Kabul Tarihi: 02.12.2022

1. Dr. Öğretim Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü, mocal@mehmetakif.edu.tr

A Case Study On Unionization And Strike Perception in The Spongebob Squarepants Cartoon

Abstract

Who lives in a pineapple under the sea? Many of us know the answer to this question from young to old. The SpongeBob Squareshort cartoon, which is the source of this problem, can be given as one of the most loved and watched television programs in the world. The cartoon, which has been published for about a quarter of a century, creates its own perception, just like other cinema products, and can influence the audience on different issues. Although cinema is generally seen as a means of creating perception, it is known that it contains many messages in its cartoons, which are its products, and that a perception is created in its viewers through these messages. These perceptions, which are received with the messages contained in cartoons at a child's age, appear as an important factor in shaping a person's outlook on life. This research is based on the pursuit of human relationship and social policy social policy is discussed and given in perception cartoons cinema with examples of unionization strike called in this context, a part of the cartoon SpongeBob SquarePants case study management study were subjected to. Within the scope of the research, it has been determined that the perception of unions and strikes given in the cartoon is generally negative; the perception that unionization and applying for a strike will result in unemployment and that the strike will fail in the face of capital. In particular, the main character's recourse to machine crushing associates the strike with violence and destruction, and the fact that they are sentenced to work for free forever in exchange for the resulting damage is understood as a result of unionization and a strike.

Keywords: union, strike, social policy, case study, spongebob squarepants

Giriş

Sosyal politika, kapitalist sistem içerisinde insanın insanca yaşamını sürdürbilmesinin garantörüdür. Sanayi devrimi ile birlikte kapitalist düzenin devam ettirilebilmesi için “zorunlu bir ödün” olarak ortaya çıkan sosyal politika; korporatist anlayış çerçevesinde piyasaya devletin müdahalesi ile çalışma koşulları ve çalışma ediminin karşılığında insani iyileştirmeler şeklinde hayata geçirilmiştir. Sosyal politika neden zorunlu bir ödün olarak gösterilmiştir? Bu sorunun cevabı sanayi devrimi ile birlikte benimsenen ve hayata geçirilen siyasi ve iktisadi düşüncelerin sonuçlarında bariz bir şekilde görülebilir. Bazı sosyal sınıfları ortadan kaldıran, bunların yerine yeni ² sosyal sınıfları ortaya çıkaran sanayi devrimi ile

2. Sanayi devrimi ile birlikte lortlar ve derebeyleri kapitalistlere veya bir başka deyişle işverenlere dönüşürken, bu kimselerin sağladığı güvence altında çoğunlukla tarım işlerinde çalışan serf, köleler veya küçük toprak sahipleri ise proletaryaya yani işçi sınıfına dönüşmüştür. Ancak sosyal sınıflardaki meydana gelen değişimin özellikle sosyal politika ortaya çıkana kadar yalnızca isimlerde meydana geldiği, çalışma koşulları açısından sanayi devriminin ilk yıllarının kölelik dönemini artmadığı bilinmektedir.

üretim biçimi kökünden değişmiş, Taylorist düşünce ve Fordist üretim modeli ile devasa fabrikalarda emek yoğun üretime geçilmiştir. Sanayi devrimin ilk yıllarında feodalizmin sebep olduğu zenginlik, yoğun emek sömürüsü ile birleşmiş ve ortaya çok büyük bir zenginlik çıkartmıştır. Kapitalizm ve kapitalistlerin zenginleşme hırsı arttıkça işçilerin çalışma koşulları daha da kötüleşmiş; teoride iyi niyete dayalı karşılıklı borç ilişkisi anlamına gelen “iş ilişkisi” bir iyi niyet temenisi olarak kalmıştır.

İnsanlık tarihinin en karanlık dönemlerinden bir tanesinde emek ve emekçiye gerçekleştirilen sömürü hiçbir değerle bağdaşmayacak seviyelere ulaşmış; toplumsal vicdan devreye girerek işçi yanlısı sermaye ile uzlaşmacı veya çatışmacı söylemler ortaya çıkmaya başlamıştır. İşçilerin yavaş yavaş örgütlenmeye başladıkları, insani olmayan çalışma koşulları sebebiyle toplumsal düzenin bozulduğu, ³ liberalizm karşıtı ve onu işçi devrimi ile ortadan kaldırmakla tehdit eden sol fraksiyonun yükselişi liberaliz ve onun ekonomik izdüşümü olan kapitalizmin öz eleştiri yapmasını zorunlu tutmuş ve sistem için bir “can simidi” olarak sosyal politika ortaya atılmıştır. Bu noktada sosyal politika liberal-kapitalist sistemin bir çıktısıdır. Onu daha insani bir hale getirmek için sistem tarafından geliştirilmiş bir araçtır. Nihai anlamda sosyal politika kapitalizmi ehlileştirerek onu beraber yaşanılabilir bir hale dönüştürmeye çalışır. Bunu ise çalışma hayatına yönelik haklar, standartlar, yasaklar ve zorunluluklar koyarak gerçekleştirir. Sosyal politikadan bağımsız şekilde bir halk harekâtı şeklinde ortaya çıksa da sendika, sendikalaşma ve iş mücadelesi de şüphesiz adı geçen olgu ile vazgeçilmez bir hak olarak işçilere tanınmıştır.

Sendikalaşma işçilerin hayatta kalma mücadelesi şeklinde ortaya çıkmıştır. Tek başlarına güçsüz olan işçilerin ortak payda dâhilinde toplanmaları ve örgütlü bir şekilde tek ses haline gelmeleri onlara sermaye ile pazarlık edebilme imkânı sağlamıştır. İşçi örgütlenmelerinin görüldüğü sanayi devriminin ilk yıllarında sendikalaşma ve sendikal oluşumlar gerek sermayenin karlılığını koruma çabası gerekse liberalizmin meşrutiyet gerekçeleri ile yasaklanmış; sosyal politikanın doğuşu ile önce örgütlenme daha sonra iş mücadelesi araçları çalışanlara birer hak olarak sunulmuştur. Refah devletinin altın yıllarında sendikalaşma oranları en yüksek seviyelere ulaşmış; sendikaların kazanımları artmış, siyaseti şekillendiren oluşumlar haline dönüşmüşlerdir. Sendikalar ve sendikalaşmanın bu yükselişi “neo-liberalizm” ve onun aracı olan “küreselleşme” ile son bulmuş; 1980’li yıllardan sonra sosyal politikanın tüm aktör/eylemleri gibi sendikacılık da gerileme dönemine girmiştir.

Zor kazanılmış ve vazgeçilemez bir hak olan sendikal örgütlenmenin günümüz dünyasındaki durumu bir hayli karmaşıktır. Küreselleşmenin dünyada üre-

3. Düşük veya aynı ücretler sebebiyle yoksulluğun artması, iş kazaları sebebiyle bakıma muhtaç çok kalabalık bir kitlenin doğması, iş güvencesinin olmaması ve her zaman daha düşük ücretle çalışmaya razı olan bir işsizler ordusunun varlığı, örgütlenmenin yasak olması ve iş mücadelelerinin kanlı bir şekilde bastırılması, anarşist hareketlerin ve ludizmin yaygınlaşması dönemin İngiltere’sinde suça meyilli arttırmış, toplumsal patlamalar meydana gelmesine sebep olmuştur.

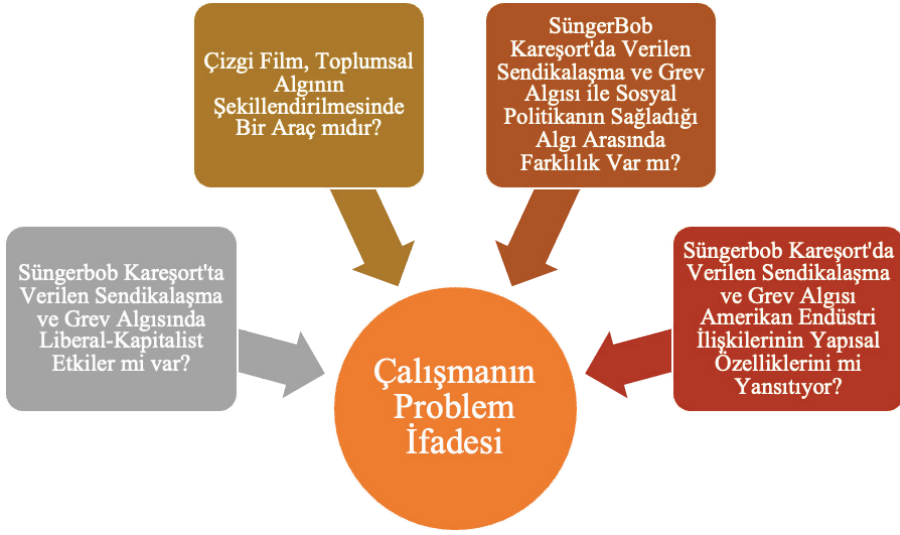
timi sosyal korumanın olmadığı yerlere taşınması, neo-liberal yaklaşımın sosyal transferleri gereksiz görmesi, işgücü piyasasında mavi yakalıların azalması ve yeni sosyal sınıfların üretime dahil olması, sendikaların yaşanan gelişmelere ayak uyduramaması gibi sebeplerle oldukça kan kaybeden sendikacılığın geleceği hakkındaki teoriler COVID-19 salgını ile birlikte yeniden düşünülmelidir. Tedarik ağını bozan, ülkelerin yeniden merkezileşmesini zorunlu kılan salgın küreselleşmenin ve neo-liberalizmin tartışılmaya açılmasına sebep olmuştur. Ülkelerin tedarik ve üretimi bir silah olarak kullanmaya başlaması sermayenin serbest dolaşımını sonlandırabilecektir. Üretimde serbest dolaşımın son bulması ve kaynak ülkeye dönmesi çalışanlara verilen sosyal hakların kullanılabilmesini sağlayacaktır. Sosyal politikanın ve onun uygulayıcısı olan sosyal devlet anlayışının bir zorunluluk olduğunun anlaşıldığı salgın dönemi anılan sebeplerden dolayı “sendikalar ve sendikalaşmanın dirilişi” olabilecektir.

Peki, gücü dönem dönem artan veya azalan, insanları bir amaç uğrunda örgütleyen, tarih boyunca farklı politika ve yaklaşımlar benimseyen sendikalara toplumun bakış açısı da değişti mi? Sendika, sendikalaşma ve iş mücadelesine yönelik toplumsal algı nedir ve bu algı nasıl şamil edilmekte? Şüphesiz bir olgunun toplum nezdinde benimsenmesi, ona ait kültürün topluma işlenmesi ile sıkı sıkıya bağlıdır. Bu noktada sinema toplumsal algıyı şekillendirme önemli araçlardan bir tanesidir. Sosyal bir iletişim ve etkileşim aracı olarak sinema toplumu ve toplumun hayata bakış açısını sanat ile birleştirerek beyaz perdeye aktarır. Sinema bazen toplumu olduğunu gibi yansıtırken bazen de olguları bir fikir doğrultusunda mesaj içeren şekillerde sunar. Ne şekilde olursa olsun sinema günümüzde herhangi bir olguya karşılık algı ve kültür oluşturulması ile bunların yaygınlaştırılmasında çok ciddi bir argümandır. Nihayetinde sinema bir olguya karşı toplumsal bakış açısının belirlenmesinde bir araç olarak kullanılabilir. Tam bu noktada sendika, sendikalaşma ve onun sağladığı iş mücadelesi araçlarına karşı toplumsal algının tespit edilmesinde sinemanın ürünleri deney alanı olabilecektir.

Çalışma kapsamında sinemanın bir ürünü olan ve izleyici kitlesi genellikle çocuklar olan “Süngerbob Kareşort” çizgi filminde verilen sendikalaşma ve grev algısı “vaka analizi metodu” doğrultusunda analiz edilecektir. Çalışma ile milyonlarca çocuk ve yetişkinin hayranı olduğu bir çizgi filmde verilen sendikalaşma ve grev algısı tespit edilmeye çalışılacak; üretilen algı sosyal politika perspektifinde yorumlanacaktır.

Şekil 1: Çalışmanın Problem İfadesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Çalışma ile aranan ve açığa çıkartılmaya çalışılan problem ifadesi yukarıdaki gibidir. Sinema ve sosyal politika ilişkisinin de inceleneceği çalışma ile gerçekleştirilecek vaka analizi çerçevesinde dünyanın en fazla izlenen çizgi filmlerinden bir tanesinde en temel işçi haklarından bir tanesi olan sendikalaşma ve grev hakkında verilen algı bulgulanmaya çalışılacaktır.

Sosyal Politika ve Onun Vazgeçilmezi: Sendika

İnsani bir arayış olan, insanın iyilik halini korumak ve geliştirmek için devlet tarafından hayata geçirilen sosyal politika birçok hak ve özgürlüğü teminat altına alır. Çalışma koşullarından barınma politikaları ve hatta göç gibi uluslararası sorunlara makro ve mikro ölçekte politikalar üreten sosyal politika bunu korporatist karakteri ile gerçekleştirir. Aslında olgunun kapsamı onu meydana getiren kelimelerden bir tanesi olan “sosyal” ibaresi ile doğrudan ilişkilidir. İnsani işaret eden, ona özgü olan sosyal kelimesi insana ilişkin, insanın refahını etkileyen tüm sosyal sorunların sosyal politikanın kapsamı içerisinde olduğunu bizlere göstermektedir. İnsan kadar kadim olan emek gücünün korunmasının ötesinde sosyal politika bugün onun refahını düşüren tüm sosyal sorunlara karşı mücadele etmekte; ona sosyal devlet veya refah rejimi tarafından taahhüt edilen özgürlüklerin teminatı olmaya devam etmektedir. Buradan hareketle sosyal politikanın karakteristiğinde yatan iki temel faktör “korumak” ve “güvence altına almak” olarak verilebilir. Sosyal politika ekonomik açıdan güçsüz olan fertleri korur. Toplumsal barışı muhafaza etmeye gayret gösterir. Bu eylemini sosyal transferler suretiyle veya çeşitli sosyal içermeye politikalarıyla hayata geçirir. Öte taraftan sosyal politika güvence altına alınan kimi hak ve özgürlüklerinde adındır. Sosyal politika iyilik,

dirlik, refah ve toplumsal barış perspektifinde fertlere bir takım haklar tanımlar ve tanımladığı hakları devletin daha doğrusu kanunun gücü ile muhafaza eder. Sosyal politikanın özellikle güvence altına alan karakteristiğinde onun uygulayıcısı olan sosyal devletin “geleneksel”, “bireysel”, “klasik”, “doğal”, “temel” hak ve özgürlükler diye adlandırılabilen hak ve özgürlük sistemini kabul ettiği gerçeği yatmaktadır. Sosyal politikanın anılan karakteristiği ile teminat altına aldığı en önemli özgürlük alanlarından bir tanesi sendikalaşmadır (Öçal ve Korkmaz, 2021: 28; Zaim, 1992: 1-2; Tuna ve Yalçıntaş, 1999: 27; Talas, 1992: 13; Tokol, 2000: 1-2; Göze, 2016: 207).

Sendikalar, ortak örgütlenme ve faaliyet aracılığıyla üyelerinin çıkarlarını temsil etmeyi ve işverenler/yöneticilerin gücü karşısında çalışanların bireysel güçsüzlüğünü dengelemeyi amaçlayan örgütlerdir. Sendikaların gündemi işyerinde ve ötesinde iktidar, eşitlik ve adalet ile ilgili daha geniş konuları da kapsayabilir. Sendikaların gücü ise ortak örgütlenme ve iş mücadelesinde seferber edilen güce bağlıdır. Bu güç uzlaşmaya yönelik de kullanılabilir. Sanayi devrimi ile birlikte sosyal politikadan bağımsız şekilde ortaya çıkan bu örgütlenme aracı sosyal politika ile bir hak olarak tanımlanmıştır. Örgütlü işçi hareketlerinin 19. yüzyılda batı Avrupa’da yükselişinden günümüze sendikacılığın tabiatı, imkânları ve sınırları tartışılmaya devam etmektedir. Kurucu figürler Karl Marx, Robert Michels, Vladimir Lenin, “*Theory of Labour Movement*” kitabını yazan S. Perlman, Sydney Webb ve Beatrice Webb’den oluşurken P. Fosh ve E. Heery “*Trade Unions and Their Members*” adlı eserlerinde güncel tartışmalardaki çoğulcu, neo-korporist, Marksist, muhafazakâr ve feminist tutumları teşhis etmişlerdir. Bu tutumlar devletin ve sendikal hakkın etkilediği parametreler ile sendikal özgürlüğün sınırlarına ilişkin analizler içerirler (Turner, 2020: 793-794).

Sendikalaşma ve iş mücadelesinde bulunma iş ilişkisinin taraflarından yalnızca bir tanesinin mi hakkıdır? Burada iki farklı anlayış olduğu söylenebilecektir. İşveren sendikalarının kolektivist ekonomiler haricinde çağdaş endüstri toplumlarına has oluşumlar olduğu ifade edilmektedir. Bununla birlikte bazı dünya ülkelerinde işverenlerin örgütlenme hakkının olmadığı da bilinen bir gerçektir. İşveren sendikası hakkında Clarence E. Bonnett, J. Henry Richardson ve William H. Smith’in yaptığı tanımların ortak noktalarının işveren çıkarlarının korunması ve üretim hacmi ile karlılığı korumaya işaret ettiği söylenebilir. Kısaca sendikalaşma genel itibarıyla işçi tarafının yanı sıra işveren tarafına da sağlanmış bir haktır. Buradan hareketle sendikanın tanımında bir sosyal sınıfı işaret etmekten ziyade “bir insan gurubunun çıkarlarını savunmak, için oluşturdukları kuruluş” şeklinde bir tanım üzerinden gidilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Sendikalaşma ise genel olarak sendikaya üye olma/örgütlenme veya sendikalaşma hareketidir. Anayasal kuruluşlar olan sendikalar üyelerini ekonomik ve sosyal hak/menfaatlerini korumak ve geliştirmek maksadını güden tüzel kişiliğe haiz sivil toplum kuruluşlarıdır. Sendikaların anayasal kuruluşlar olarak tanımlanması

ise onların kuruluşlarının ve üyeliğin/üyelikten ayrılma özgürlüğünün anayasa ile güvence altına alınmış olmasıdır (Önsal, 2017: 424; Tokol, 2018: 80; Uslu, 1995: 8-9; Seyyar, 2008: 383).

Sendikacılık aynı zamanda demokratik bir oluşumdur. Kavramın demokratik yapısının altında kelimenin kökeninde yatan “*temsilcilik*” ve “*bir topluluğun yararını gözetmek için seçilen temsilci*” anlamlarının olması önemli bir faktördür. Bununla birlikte sendikacılığın sınıflar arasındaki çatışmayı uzlaştıracı bir araç olduğu ve bu yönüyle demokrasinin uzlaştıracılığı ile bağdaştığı da söylenebilir. Sendika ve sendikacılık ancak demokratik kurum ve kuralların belirli bir standardın üzerinde gerçeklik kazanmış olduğu toplumlarda varlık kazanabilir. Dar ekonomik çıkarlarını korumak ve geliştirmek amacıyla sendikaların çatısı altında demokratik örgütlenmenin ilk adımlarını atan işçi kitleleri, demokrasi yolunda ilerleyişleri ve demokrasiyi geliştirme yolundaki tarihsel görevleri açısından büyük anlam ve önem taşıyan bir “*okula*” kavuşmuş olurlar. Yani sendikalar yalnızca ekonomik kazanıma odaklı dar kalıplı oluşumlar olmayıp; üyelerinin kendilerini geliştirdiği demokratik ve insanlığa hizmet eden oluşumlardır. Bazı ülkelerde yasaklanmış olsa da sendikalar siyaset ile iç içe geçmiş oluşumlardır. Ülkelerin siyasi ideolojileri, geçmişleri, sosyo-ekonomik ve kültürel yapıları bahsedilen ilişkileri farklılaştırır da bu durum sendikaların aslında insanın hayatını ilgilendiren her alanda olduğunu göstermektedir (Işıklı, 1994: 1-2; Mahiroğulları, 2013: 1; Balcı, 2016: 21; Işıklı, 1972: 359).

Sinemanın Bir Ürünü Olan Çizgi Filmlerde Verilen Sendika ve Grev Algısı

Sendika ve Sinema Üzerine

Sendikalar entelektüel oluşumlardır. Hiçbir zaman dar anlamda kendilerine yüklenen ekonomik çıkarları korumak ve geliştirmek gayesi ile sınırlı kalmamışlar; üyelerine sağladıkları sosyal korumanın yanında adeta akademik birer kurum gibi çalışmalar yürüterek sosyal gelişimi de teşvik etmişler, demokratik yapıları ile uzlaşmayı ve toplumsal barışa çaba sarf etmişlerdir. Siyaset ile ilişkileri bir kaçınılmaz olarak görülse de bir açıdan işçilerin yönetimde söz sahibi olmalarına olanak sağlamıştır. Kısacası sendika insanın olduğu neredeyse tüm sosyal-kültürel ve ekonomik düzelmelerde olan, bu düzelmelerde etkiye sahip olan bir oluşumdur. İnsanın hayatı ile bu kadar iç içe geçmiş bir oluşumun sanatın içerisinde yer almaması beklenemez. Sinema ise en fazla insanın etkileşime girdiği sanat dalı olarak görülebilir. Sinema; sanatsal sonuçlar elde etmek için kullanılabilecek ancak bu amaçla kullanılması zorunlu olmayan bir sanat dalıdır. Sinema, doğası gereği, insanın yaşadığı dünyada olan merak uyandıran, tipik ve heyecan verici şeylere ilişkin gerçeğe uygun bilgiler vermeye yöneliktir. Bu noktada sinema olarak adlandırılan şeyin sınırları “*insandır*” yani bir diğer deyişle sınırı yoktur. Sinema ile insan, çevresinde gördüklerini, algıladıklarını, tüm yaşam

deneyimlerini, kısaca toplumsal gerçekliğin ve bilincin bir anlatım şekli meydana getirir. Sinema bu yönü itibariyle toplumsal yapının bir ürünüdür ve ona bağlı olarak gelişir, onu yansıtır. Bunun ötesinde bazı bilim insanları sinemayı, “*toplumu anlamamanın bir anahtarı*” olarak metaforlaştırmaktadır (Arnheim, 2002: 14-36; Branston, 2010: 67; Güçhan, 1993: 51; Nascimento, 2019: 27).

Sendika, toplumun aynası olan sinemada kendisine oldukça fazla yer bulmuştur. Toplumu yansıtan, onu anlamamıza yardımcı olan ve hatta onu şekillendiren sinema, entelektüel ve köklü bir sosyal oluşum olan sendikayı sayısız kez işleyerek filmlerde meydana getirdiği algıyı topluma aktarmıştır. Sinemanın sendikaya yaklaşımı işçi sınıfının çekmiş olduğu sıkıntı ve diğer sosyal sorunların tespit aracı olarak verilebilir. Gerçekten gelişen teknoloji ile birlikte sinema milyonlara işçi sınıfının yaşadığı sıkıntıları ve sendikaların gerçekleştirdiği haklı iş mücadelesinin gerekliliğini yıllar boyu aktarmaya devam ederek özellikle sosyal politika hakkında toplumsal farkındalığı geliştirmektedir. Nihayetinde sinema ve sendika arasındaki ilişkinin çok güçlü olduğu; istisnaları olmakla birlikte sinemada sendikanın işlenmesinin bizatihi işçi sınıfının mücadelesi güç katan etmenlerden bir tanesi olduğu söylenebilecektir (Söner, 2018: 127; Yüksel, 2018: 1222; Makal, 2020: 1).

Çizgi Filmlerde Üretilen Anlam ve İdeoloji İlişkisi Üzerine

Günümüzde sinemanın bir ürünü olarak görülse de animasyon ondan çok daha köklü bir geçmişe sahiptir. Milattan önce 20.000’li yıllarda taş devrinin yaşandığı zamanlarda insan yaşadığı mağara duvarlarına mamutların yürüyüşünü ilustre etmek için çok ayaklı resimler çizmiş; böylelikle animasyon doğmuştur. Bu noktada animasyonun ortaya çıkışı insanın kendini bir ifade etme biçimi olarak “*sosyo-psikolojik bir araç*” vazifesi gördüğü söylenebilir. Bununla birlikte çizgi film ise sinema ile doğmuş bir kavramdır. Çizgi filmler, 1800’lerin sonlarında ilk filmlerinin çekildiği andan itibaren sinema tarihinin bir parçası olmuşlardır. Gerçek oyuncular yerine animasyon kullanılarak ortaya çıkarılan çizgi filmler ilk yıllarında çocuklara yönelik mizahi filmler olarak tasnif edilse de günümüzde bu sinema türü her yaş sınıfına ayrı içerik ve farklı tarzlarda tüm yaş gruplarına hitap eden bir yelpazeye ulaşmıştır. Çizgi filmler görsel etkileycilikleri ve hayal gücünün sınırsızlığından kaynaklı zenginliği ile seyircilerinde iz bırakan eserlerdir. Başlangıçta sinema filmleri öncesinde “*aperatif*” niyetine çok kısa gösterimlerle sunulan çizgiler zaman içerisinde blok şovlara dönüşmüş; sadece çizgi film yayınlayan veya üreten şirketlerin sayısı büyük bir artış göstermiştir. Günümüz dünyasında he ne kadar her yaş grubu çizgi film izlese de 2-5 yaş aralığında çocukların haftada ortalama 32 saat çizgi film izlediği, 6-11 yaş aralığında ise bunun ortalama 28 saat olarak gerçekleştiği yapılan araştırmalar ile bulgulanmıştır.⁴ Çocukların iletişim yeterlilikleri ve zekâ yapısı

4. Disney’in 2002 yılında tüm ABD’nin yüzde 75’ine yayın yapması çizgi filmlerin insan hayatının vazgeçilmezi

uzun saatler izlenen çizgi filmler birleştirildiğinde izlenen çizgi filmlerin çocuğun kişiliğinden dünyaya bakış açısına kadar birçok faktörü etkileyebilmektedir. Şiddet içerikli çizgi filmler izleyen çocukların günlük hayatlarında agresif davranışlara diğer çocuklara nazaran daha fazla yer verdikleri ek olarak çocukların izledikleri çizgi filmlerdeki gibi giyinmeye özen gösterdiklerine ilişkin araştırmalar yine tarafımızca ulaşılan kanaati desteklemektedir (Sito, 2006: 1; Habib ve Soliman, 2015: 248-249; Thompson ve Zerbinos, 1997: 247-428; Kraak ve Story, 2015: 121-122).

Çocukluk, insanın hayatında onun kişiliğinin şekillenmesindeki en önemli dönem olarak verilebilir. Çocukluk döneminde zihin “beyaz bir sayfa” olarak metaforlaştırılabilir. Kişilik ve davranışlar bu dönemde sayfaya çizilerek gelecekte karakter haline dönüşmektedir. Çocukların ise bu dönemde kendilerine yönelik etki ve bilgiyi reddetme şanslarının olmadığı söylenebilecektir. Çocukların günlük alışkanlıklarından bir tanesi olan çizgi filmlerde bu noktada onların karakter ve hayata bakış açılarının şekillenmesinde en önemli faktörlerden bir tanesi olarak verilebilir. Ancak bu noktada madalyonun iki yüzü vardır. İzlenilen çizgi film çocuğu olumlu veya olumsuz etkileyebilmektedir. Gerçek dünyadan hayal dünyasına açılan kapılar olan çizgi filmler ile çocuk kendisini istediği gibi kurgulamakta ve bu süreçte tecrübe ettiklerini hayatına aktarmaktadır. Çocuğun çizgi filmlerden gördüğü olumlu veya olumsuz davranışlar onun kişiliğini meydana getirmekte hatta bazı noktalarda çizgi filmler ile verilen mesajlar hayata bakış açısını şekillendirmektedir. Bu noktada kültür aktarımında çizgi filmler özellikle batı ülkelerinde kullanılan “sosyo-psikolojik bir araç” bir araçtır. Çizgi filmlerin ortaya çıktığı yıllarda öğreticilik olan temel gayesi gelişim süreci içerisinde bilgilendirme hatta bazı içeriklerde propaganda içeriğine de sahip olunan çeşitli amaçlara hizmet etmiştir. Bazı İkinci Dünya Savaşı ve Soğuk Savaş dönemindeki bazı çizgi filmlerde gerilimlerin her iki bloğunun da propagandası görülürken; 2000’li yıllardan sonra batı medyası özellikle Hollywood menşei çizgi filmlerde liberal ve kapitalist mesajlar sıklıkla tespit edilebilecektir (Wijethilaka, 2020: 1; Türkmen, 2012: 139; Güler, 1989: 169).

Özellikle çocuklar için üretildiği belirtilen, çocuklara yönelik içerikleri yoğun olarak işleyen çizgi filmler neden siyasi ve ideolojik mesajlar içermektedir? Bu sorunun cevabı da oldukça politiktir. Çizgi filmler birer kültür aktarım unsurlarıdır. Çizgi filmlerin bu potansiyeli onları birer “yumuşak güç” silahına dönüştürmektedir. Yerel kültürü yansıtan, siyasi fikirler hakkında görüş aşılayan çizgi filmler bu sebeplerle devletler tarafından desteklenmekte; ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel anlamda birer silah haline dönüşmektedirler. Çizgi filmlerin

haline geldiğini göstermektedir. Çizgi filmlerin çeşitli içerikler ile artık yetişkinlere de hitap etmeye başlaması, çocukların uslu durabilmelerini sağlamak için ebeveynlerin onlara sürekli çizgi film izletmeleri, kurgulandıkları hayal gücü ile insanı dünya gerçeklerinden sıyrabilmesi vurgulanan popülariteyi açıklamakta kullanılabilecek birkaç enstrümandan bazılarıdır. Konu hakkında detaylı bilgi için bkz: R. G. T. S. Wijethilaka, Effect of Cartoons on Children, 2020.

devletler veya farklı oluşumlar tarafından fikirlerin olgunlaştırılmasında/ yaygınlaştırılmasında birer “kuluçka makinası” gibi kullanıldığı yapılan akademik çalışmalar ile de ortaya konulmuştur. Özellikle “Taş Devri”, “Jetgiller” ve diğer bir takım Walt-Disney yapımı çizgi filmlerin içerik analizleri sonucunda kapitalist ideolojinin söylemleri ile kendi varlığını garantiye aldığı, liberal kitle kültürünün çocuklara çizgi filmler aracılığıyla aktarıldığı, gösterişçi tüketim ve kapitalist tüketime özendirdiği çizgi filmlerin “satır aralarında” yer alan mesajlar olduğu bulgulanmıştır. Çizgi filmlerde kullanılan dilin de kapitalist ideolojinin istediği davranışları çocuklarda hayata geçirme gücüne sahip olduğu ileri sürülmektedir. Bu noktada yapılan araştırmalar derinlemesine incelendiğinde çizgi filmlerin eğlendiren birer aktivite olmalarının yanında kapitalizmin uygun gördüğü yaşam tarzını çocuklara ve yetişkinlere benimsetmeye çalışma aracı olduğu kanaati ortaya çıkmaktadır. Bu kanaat Walt-Disney çizgi filmlerinde iyi ve güzel olan her şeyin batı kültürü kaynaklı olduğu; Prenses Sofia, Fineas ve Förb, Aslan Koruyucular çizgi filmlerinin incelendiği başka bir çalışmada da görülmüştür. Bu çalışmaya göre ABD kanalı olan, Walt-Disney menşeli Disney Channel’ ın yapımlarında batı kültürüne ait öğeler, Avrupa yönetim şekillerine ve tarihine yapılan vurgularla, karakterlerin başına buyruk özgür, çılgın hayatları ön plana çıkmaktadır. Bireycilik vurgusu ile kişisel çıkarlar ve özel hayatın öncelikli konuma getirilmesi yine liberalizm kaynaklı yaşam tarzına özendirme çabası olarak verilebilir. Benzer şekilde Türkiye’de devlet eli ile kurulmuş TRT Çocuk televizyon kanalının da Türk kültürünü çocuklara öğretmek amacıyla kurulduğu ve içeriklerinin bu kurguya sahip olduğu da söylenebilir. Nihayetinde çizgi filmler devlet, kurum veya oluşumların fikir aşılama kullandıkları “sosyo-psikolojik bir araç”-tır. İnsanın kişiliğinin şekillendiği çocukluk döneminde, kurgularında veya satır aralarında çeşitli mesajlar olan çizgi filmler ile çocuklara fikirler aşılabilenmekte; çocuğun dünyaya bakış açısı şekillendirilebilmektedir (Sarban, 2011: 134; Güzel, vd., 2015: 91-93; Aydın, 2018: 59-60).

Bu noktada çizgi filmler genel izleyici kitlesi olan çocuklar için farklı anlamlar üretmekte bunu ise benimsedikleri siyasi-ideolojik düşünceler vasıtası ile gerçekleştirmektedirler. Çizgi filmlerde üretilen anlamın ve aktarılan siyasi mesajların kaynağı ise yapımcıları/yönetmenleri ile onların benimsediği değerler olarak verilebilir. Bu noktada çizgi filmlerde üretilen anlamlar ve ideoloji hakkında Melis Birder’in “tabii ki siyaset de evrensel bir dil, ne yaparsan yap aslında bir şekilde siyasi oluyor, ne üretirsen üret onun çıkış noktası siyasi bir yerden oluyor, her şey siyasi sonuçta, bir çizgi film de siyasidir, bir film de ama onun dilini ve dengesini tutturmak bence önemli” ifadeleri oldukça yerinde bir söylem olarak verilebilir (Baran, 2018: 88).

Çizgi Filmlerde Verilen Sendika ve Grev Algısı Üzerine

Peki, kapitalizmin bir ürünü olan, onu ehlileştirerek yaşanılabilir hale sokma

gayreti ile kapitalizmin kendinden verdiği bir “ödün” olarak ortaya çıkan sosyal politika ve onun insani arayışının çizgi filmlerdeki yeri nedir? Özellikle batı menşeli çizgi filmler tüm sosyal sınıfların insanca yaşaması için piyasaya müdahaleyi savunan, piyasa karşısında özellikle çalışanlara haklar tanımlayan, piyasayı devletin korporatist anlayışı ile sınırlandıran, tüm fertler için asgari refahı ve sosyal adaleti hedefleyen sosyal politikayı nasıl işlemekte, çocuklara tüm bu insani arayışı veya vazgeçilemez hakları ne şekilde sunmaktadır? Dahası çalışanın en temel ve vazgeçilemez haklarından olan sendikalaşma ve grev algısı çizgi filmlerde çocuklara nasıl aşılanmaktadır. Çalışmanın temel problem ifadelerinden bir tanesi bu sorulardır. Sendikalaşma, grev, işçi hakları ve diğer sosyal politika konularında yüzlerce sinema filmi olsa da bu olguların işlendiği çizgi filmler çok da fazla değildir. Bu kapsamda bir literatür taraması gerçekleştirilmiş, çizgi filmlerde verilen sendika ve grev algısını ortaya çıkartmak amacıyla yapılan araştırmalar ve bu araştırmaların sonuçları aşağıdaki verilmiştir.

Tablo 1: Çizgi Filmleri Verilen Sendika ve Grev Algısı Açısından İnceleyen Araştırmalara Yönelik Literatür Taraması

Eserin Künyesi	Eserin Bulgusu
Sean Brayton (2013), <i>Learning To Labor With Handy Manny: Immigration Politics And The World Of Work In A Children's Cartoon</i>	“Handy Manny” isimli çizgi filmde göçmen emeğine ilişkin bu kişilerin “niteliksiz işgücü” olduğuna dair algı meydana getirildiği ve bu kişilerin sendikalaşmasına gerek olmadığı mesajı verildiği bulgusu
Mark T. Gillis ve Joshua Hall (2010), <i>Using The Simpsons To Improve Economic Instruction Through Policy Analysis</i>	“The Simpsons” isimli çizgi filmin “The PTA Disbands” isimli bölümünün politika analizi metodu ile incelendiği çalışmada sendikaların üyelerinin ücretlerini arttırmak için sempati grevi gibi yolları meşrulaştırdığı algısının oluşturulduğu kanısı
Hasan Yüksel (2020), <i>Sendikacılık ve Sinema</i>	Kaleme alınan kitabın bir bölümünde “Uncle Sam and Bolshevik” isimli çizgi filmde emek ve sendikalaşmaya ilişkin Bolşevizm’in zararlı ve kötü görünen, insana hoş gelmeyen bir canlı olarak ilustire edildiği, sendikanın öldürülmesi gerekli olan bir kemirgen olarak verilmesi mesajı
Serkan Güzel ve Arkadaşları (2015), <i>Çizgi Film, Çocuk Ve Toplumsallaşma: Jetgiller ve Taş Devri Örneği</i>	Kapitalist ideolojinin söylemlerinin “Jetgiller” ve “Taş Devri” çizgi filmlerinde çokça yer verildiği, bu algıdan etkilenen çocukların davranışlarının bu ideoloji ile gelişerek dolaylı da olsa sendika karşıtı fikirlerin benimsenebileceği bulgusu
Lee Grieveson (2017), <i>Cinema and the Wealth of Nations: Media, Capital, and the Liberal World System</i>	Liberal bakış açısı ile kurgulanmış çizgi filmlerin sendikal örgütlenmeyi özellikle Amerikan toplum yapısına ve zenginliklere zararlı bir oluşum olarak verilmesi çıkarımı
Fred Glass (2016), <i>From Mission to Microchip A History of the California Labor Movement</i>	“Roosevelt” çizgi filminde ABD eski başkanı Roosevelt’in benzetildiği güçlü lokomotifin emeğe ve sendikalaşmaya atıf yaptığı, başkanın emek ve sendikalar sayesinde raylar üzerinde ilerleyebildiği mesajı
Steven Perlberg (2020), <i>The Hidden Pro-Union Politics Of 'Space Jam'</i>	“Space Jam” çizgi filminde sendika ve emek yanlısı göndermeleri, 1941 yılında çizgi film sektörü çalışanlarının büyük grevinin anılması ve sendikacılığın çizgi film karakterlerinin söylemleri ile teşvik edilmesi çıkarımı

Emet Gürel ve Jale Alem (2010), <i>Postmodern Bir Durum Komedi Üzerine İçerik Analizi: Simpsonlar</i>	“The Simpsons” isimli çizgi filmde kuramsalcılık karşıtlığı gibi postmodern vurgularla dolaylı olarak örgütlenmeye değil kişisel çıkarlara önem verilmesi bulgusu
Carl Rhodes (2001), <i>D’oh The Simpsons, Popular Culture and Organizational Carnival</i>	“The Simpsons” isimli çizgi filmin “Last Exit to Springfield” bölümünde zayıf bir karakter olan Homer’ın sendika başkanı olması ile güçlü bir kahraman haline dönüştüğü, çalışan haklarının sendikalar tarafından erozyona uğratıldığı ve işçilerin onurlu iken sermayenin zalim ve acımasız olduğu çıkarımı
Burak Medin (2013), <i>Kitle Animasyon Film Anlatısında Öznenin Sunumu: Arabalar ve Wall-E Örneği</i>	Disney’in çizgi film karakterlerinin davranışlarının 1941 sendikal direnişi sonrası fizik kurallarını ihlal eden, şiddet davranışları sergiler hale gelmesi. Sendikal hareket çizgi filmlerde verilen mesajı iyi ahlaktan kötü ahlaka evirdiği bulgusu
Güven Büyükbaykal (2007), <i>Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkileri</i>	Grevi kolektif şiddet örneklemine kullanma ve dolaylı olarak çizgi filmlerde grev konusunun işlenmesinin bu amaçlarla veya bunu ortaya çıkarması kanısı
Steven Watts (1995), <i>Walt Disney: Art and Politics in the American Century</i>	Disney’in 1940’lı yıllarda sendikaların artan baskılarından bıkararak popülist yaklaşım ile elitistliği geri plana iterek çizgi film karakterlerinde taşranın sendikasız işgücünü parlatmaya başlaması bulgusu
Navjeet Sidhu (2012), <i>Fantasy at Work: Representations of Labour and Economy in Children’s Animated Films</i>	Disney ve Pixar’a ait çizgi filmlerde emeğe ve dolaylı olarak örgütlenmeye ilişkin farklı mesajlar verildiği buna göre “Bee Movie” ve “Mosnter inc.” filmlerinde ekip çalışması ve kolektif fayda vurgulanırken mantıksız patrona karşı sendikal örgütlenmeye bilerek ve isteyerek atıfta bulunulmaması bulgusu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Çizgi filmlerde verilen sendika ve grev algısının çoğunlukla popülist fikirler etrafında şekillendiği, liberal akımlara yakın olan çizgi filmlerin bir çoğunda sendikalaşmanın gereksiz olarak betimlendiği ve şiddet eylemleri ile özdeşleştirildiği gerçekleştirilen literatür taramasından yola çıkarak söylenebilecektir. Bununla birlikte sendikaların 1940’lı yıllardan sonra çizgi film endüstrisinde “Animasyonun Sivil Savaşı” olarak da isimlendirilen grevler ile birlikte çizgi filmlerde olumlu veya

olumsuz anlamda daha fazla yer almaya başladığı söylenebilir. Bu noktada Disney'in gerçekleştirilen grevleri "firmanın aile ambiyansını bozduğu" şeklinde görmesi çizgi filmlerde sendika ve grev olgularına yaklaşımın özünde yatan gerçeği gözler önüne serebilecektir (Bergfeld ve Bergfeld, 2017: 1; Johnson, 2008: 3).

SüngerBob KareŞort Çizgi Filminde Verilen Sendikalaşma ve Grev Algısı Üzerine Bir Vaka Analizi

"Kim denizin altında bir ananasta yaşar?" bu sorunun cevabını tüm dünyada milyonlarca çocuk ve yetişkin özgün adın "SpongeBob SquarePants" olan; Türkçeye "SüngerBob KareŞort" olarak uyarlanan çizgi film başlarken aynı anda hep bir ağızdan cevaplamaktadır. SüngerBob Kareşort Nickelodeon kanalı için deniz biyoloğu ve animatör Stephen Hillenburg tarafından kaleme alınmış Amerikan animasyon-komedi televizyon dizisidir. Çizgi film, su altında yaşayan ve diziye ismini veren SüngerBob ile arkadaşlarının yaşadığı kurgusal bir mekân olan Bikini Kasabasında başlarından geçen eğlenceli maceraları konu alır. Haftalık 15 milyon izleyiciye ulaşan çizgi film tek başına imtiyaz sahibine 13 Milyar Dolar ticaret geliri elde ettirmiştir. 2-11 yaş grubunda en fazla izlenen çizgi film olan SüngerBob Kareşort'un izleyicilerinin yüzde 22'sinin 18-19 yaş aralığındaki fertler olduğu yapılan araştırmalar ile ortaya çıkan önemli bir sonuçtur. Çizgi filmin bilinen hayranları arasında eski ABD Başkanları Barrack Obama ve Bill Clinton'dan Bruce Willis, Jerry Lewis, Jennifer Love Hewitt, Dr. Dre'ye kadar birçok dünyaca ünlü sanatçı mevcuttur. Çizgi film vizyona girdiği 1999 yılından günümüze mizah anlayışını ve eğlendiriciliğini korumuş; animatör Stephen Hillenburg'un 2018 yılında hayatını kaybetmesinden sonra da tarzını koruyarak çağdaş trendlere ayak uydurmaya devam etmektedir (Rice, 2009: 1092; Fuller, 2019: 77).

Çizgi filme ismini de veren ana karakter SüngerBob KareŞort'tur. Her zaman mutlu, sevecen, merhametli ve Bikini kasabasında herkes tarafından sevilen çalışkan bir karakterdir. SüngerBob Bikini kasabasının en iyi aşçısı olarak bilinir. Bitmek bilmeyen enerjisi ve mutluluğuyla denizler altındaki en neşeli canlı olarak izleyiciye sunulmaktadır. Karakterin gözlemlenen bir diğer özelliği de işine, işletmesine ve işverenine duyduğu sadakat ve bağlılıktır. SüngerBob'un en yakın arkadaşı ondan iki ev uzakta yaşayan Patrik Yıldız'dır. Bir kayanın altında yaşayan Patrick çok zeki olmamasına rağmen dost canlısı ve samimi bir deniz yıldızıdır. Dizinin bir diğer önemli karakteri SüngerBob'un komşusu ve çalışma arkadaşı Squidward Dokunaç'tır. Diğer karakterlerin tersine Squidward; huysuz ve kibirli bir karaktere sahiptir. Kasiyerlik işinden nefret eden karakter çocuksu tavırlarından dolayı komşuları olan SüngerBob ve Patrick'den hoşlanmaz. Çalışma kapsamında analizleri gerçekleştirecek ve bilinmesi gereken son karakter SüngerBob'un işvereni Bay Yengeç'dir. Bikini kasabasında Yengeç Restoran isimli mekânın sahibi olan Bay Yengeç aşırı cimriliği ve paraya düşkünlüğü ile bilinmektedir (<http://www.nick.co.uk>, E.T. 30.08.2022; www.sungerbob-karepanton.fandom.com, E.T. 30.08.2022; www.spongebob.com, E.T. 30.08.2022).

Çalışma kapsamında SüngerBob KareŞort çizgi filminde oluşturularak aktarılan sendikalaşma ve grev algısı “sosyal politika” perspektifinde nitel araştırma metodlarından faydalanılarak analiz edilecektir. Çizgi filmin ikinci sezonunda yayınlanan “Squid Grevde” bölümü tam da bu noktada SüngerBob ve Squidward’ın Bay Yengeç karşısında greve giderek “hak arayışları” nı işlemekte; verilen sendika ve grev algısı ise kapitalist-liberal fikirler üzerinden şekillendirilmektedir. Genel itibariyle karakterlerin özelliklerine göre sendika/greve yaklaşımları, onların iş mücadelesi sırasında davranışları ile ifadeleri liberal refah rejimlerinde baskın olan sendikal algı ile uyumaktadır. Hatta bir noktada çizgi filmde verilen sendika ve grev algısının Amerikan ekolü ile uyumlu olduğu söylenebilir (www.spongebob.fandom.com., E.T. 30.08.2022).

Analizlere geçmeden önce çalışmada vurgulanan “algı” ve “algının üretilmesi” kavramlarının da kısaca netleştirilmesinin faydalı olacağı düşünülmüştür. Beş duyumuzla çevremizdeki dünya hakkında bilgi edinme süreci, dış dünyadan gelen uyarılar tarafından üretilen fiziksel duyuların zihinsel yorumu algının kavramsal tanımı olarak verilmektedir. Bu noktada algı kişinin dünyayı öğrenme ve tecrübe etme süreci olarak verilebilir. Algının üretilmesi ise tanımlardan da anlaşılabilceği gibi insanın duyu organları ile mesajlara/etkilere maruz kalmasıyla gerçekleşmektedir. Çalışma kapsamında vurgulanan “sendikalaşma ve grev algısı” analiz edilen çizgi filmde insanın duyu organlarına hitap etmek için üretilen söz konusu yaklaşımların analizleri ile bulgulanılmaya çalışılacaktır (Demuth, 2013: 12-13; Tunç ve Atılğan, 2017: 229).

Yöntem

Araştırma yöntemi, nitel araştırma geleneklerinden vaka analizidir. Vaka analizi; başlı başına bir vakanın odağa alındığı ve o bağlamın değerlendirildiği iyi kurgulanmış bir araştırma stratejisi olarak tanımlanabilecektir. Özellikle sosyal bilimlerde derinlemesine çıkarımlara ihtiyaç duyulduğunda anılan yöntem efektif bir tercih olarak tercih edilebilir. Gerçek hayattaki karmaşık mesajların/olayların anlaşılabilmesi amacıyla birçok farklı disiplin tarafından kullanılmaktadır. Tipik olarak çoklu veri toplama yöntemlerini içeren vaka analizi nitel geleneğin temel yöntemlerinden bir tanesi olarak gösterilmektedir. Vaka çalışmasında vaka, bir durum, birey, grup, politika veya örgüt olabilir. Diğer araştırma yöntemlerinden farklı olarak bir görüş veya yaklaşımdır. Vaka analizi araştırma temellidir. Olgu ile bağlam arasındaki sınırlar net değildir. Bu yönü itibariyle en esnek araştırma yöntemlerinden bir tanesi olarak görülmektedir. Vaka analizleri bireysel, birkaç bireyden oluşan, topluluk, örgüt ve kurum-olay, rol ve ilişkisi ve kültürlerarası karşılaştırmalı çalışmalar olmak üzere farklı türlere ayrılmaktadır. Örnek olay incelemesi olarak da bilinen vaka analizinde daha az vakanın çalışılması daha derinlemesine analizler yapmayı mümkün kılmaktadır. Bu yöntem ile araştırmanın “problem ifadesi”⁵ etrafında belirlenen analiz birimi üzerinden veriler toplanır.

5. Kurgulanan çalışmanın problem ifadesi “Giriş” bölümünde yer almaktadır.

Vaka analizi amacı doğrultusunda betimsel veya keşifsel şekilde yapılabilir. Her şekilde vaka analizi yöntemi nedensel etkiyi ve nedensel süreci ortaya koymak için elverişlidir (Robson, 2015: 167-171; Süleymanoğlu-Kürüm, 2021: 150; Fidel, 1985: 273-274; Heale ve Twycross, 2018: 7; Crowe, vd., 2011: 1).

Vaka çalışması nitel bir araştırmadır. Bilimsel bir yöntem olduğu, pozitivistin bilime ilişkin standart görüşünün, bu araştırma metodu için kapsamlı bir şekilde çürütüldüğü ifade edilmektedir. Vaka çalışmaları gerçekçi bilim anlayışına herhangi bir engel teşvik etmemektedir. Araştırmanın desenlenmesinde öncelikle vaka belirlenmiş, akabinde belirlenen vaka çalışması için çalışma planı hazırlanmıştır. Bu kapsamda çalışmanın vakası SüngerBob Kareşort çizgi filminin “Squid Grevde” bölümüdür. Çalışmanın vaka çalışması planı ise (Robson ve McCartan, 2022: 183-187):

Genel taslak hazırlanmış bu süreçte çizgi filmin menşei, geri planı, hayata perspektifi, yapımcısının ve yayıncısının siyasi ve ideolojik görüşü, çizgi filmin amacı derinlemesine incelenmiş,

Prosedürler gözden geçirilmiş bu süreçte analiz edilecek kaynağa ulaşılmış,

Soru veya temel arayış kurgulanmış bu süreçte araştırmanın temel arayışı olan ve çizgi filmde karakterlerin söylem ve hareketleri bu arayış çerçevesinde analiz edilmiş,

Raporlama gerçekleştirilmiştir. Raporlama kapsamında rapor taslağı incelenen tüm bölüm boyunca gerçekleşen diyalogların yazılı hale getirilmesi ve çizgi film kareleri ile birleştirilmesi suretiyle yapılmıştır. Araştırmanın arayışı çerçevesinde bu raporlar analiz edilmiş ve bulgular ortaya konulmuştur.

Vaka analizinin yaygın literatürü ve usulüne göre çalışmada incelenen vaka bir diğer deyiş ile araştırma grubunu SüngerBob Kareşort çizgi filminin sendika ve grev konularının işlendiği “Squid Grevde” bölümüdür. Araştırmada bir vaka derinlemesine incelenmiştir. Araştırmanın amacı vaka analizini kullanarak adı geçen çizgi filmin bölümünde oluşturulan ve aktarılan sendikalaşma ve grev algısının siyasi/ politik kökenlerine inilmesi ve bunun sosyal politika perspektifinde yorumlanmasıdır. Kurgulanan vaka analizinin türü kurum, olay ve rol ilişkisi olup araştırma amacı doğrultusunda betimsel vaka analizi olarak tasarlanmıştır.

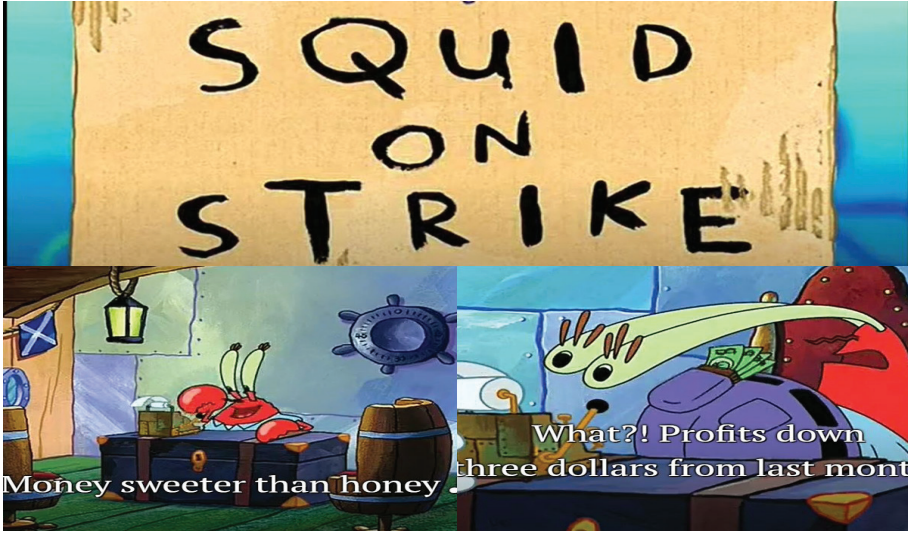
Vaka analizi çerçevesinde SüngerBob Kareşort çizgi filminin “Squid Grevde” bölümü sahneler ve karakterlerin arasındaki diyaloglar vasıtasıyla incelenmiştir. Verilen ekran görüntüleri İngilizce altyazılı olarak aktarılmış böylelikle orijinal metin üzerinden bir analizin gerçekleştirilebileceği düşünülmüştür. Metin içerisinde verilen karakterler arasındaki diyaloglar ise orijinal dilinden tarafımızca Türkçeye çevrilerek metinleştirilmiştir.

Bulgular

Çizgi film karton bir tabelaya el ile yazılmış bölüm ismi ile başlamaktadır. Grev tabelası olarak tasarlanmış olan bölüm girişinde yine ilerleyen sahnelerde de duyulan “Hey zalim patron, bu işi bırakıyorum... bir dolara on saat... hayatım bundan daha kıymetli...”⁶ şeklinde bir propaganda şarkısı duyulmaktadır. Şarkıda bu sözler bir işçi tarafından patronuna söylenmektedir ve içeriği açısından iş mücadelesine işaret etmektedir. Bölümün ilk sahnesi Bay Yengeç’in para hakkında kendi kendine şarkı söylemesi ve hesap yaparak para sayması ile başlar.

Resim 1: Bölüm Başlangıcı ve Bay Yengeç’in Para Hesabı

Kaynak: SpongeBob SquarePants, S2, E40a, 2002

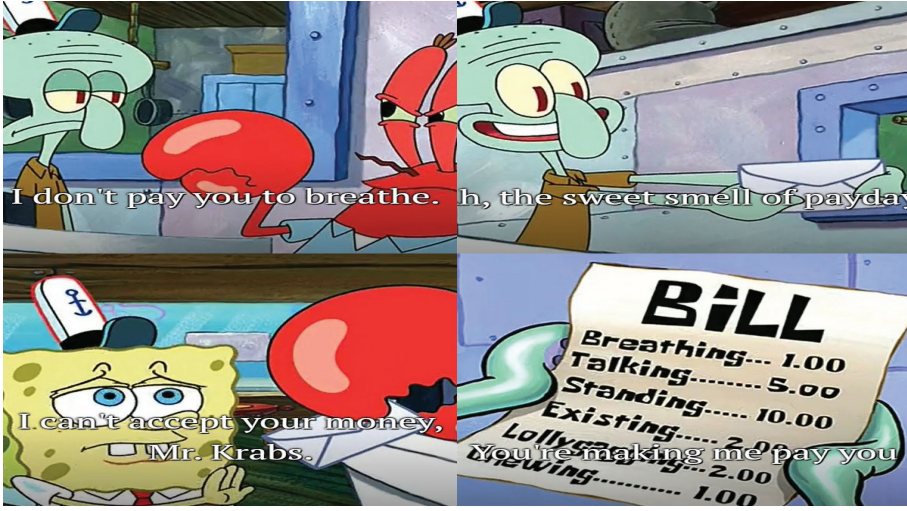
Kar oranının geçen aya göre üç dolar düştüğü ve bu karşılık karakterin arkasında en az dört dolar olduğu dikkat çekmiştir. Tüm olaylar silsilesi kar oranının geçen aya kıyasla üç dolar düşmesi sebebiyle ortaya çıkmıştır. Karlılığı arttırmak için çalışanlarının ücretlerinden kesintiye gitmeye çalışan Bay Yengeç onlara maaş ödemelerini fatura olarak verecek ve bu durumu sindiremeyen SüngerBob ve Squitward iş mücadelesine başlayacaklardır. Özellikle düşük katma değerli sektörlerde çalışan alacaklarının toplam hasıladaki yerinin daha yüksek olduğu; Türkiye’de tarım ve tekstil gibi sektörlerde bunun toplam hasılanın yaklaşık yüzde 20’sine tüm sektörlerde ise yaklaşık %15’ine karşılık geldiği bu sebeple işverenlerin işgücü maliyetlerinden kısarak kar oranlarını arttırma eğilimleri akademik çalışmalar ile ortaya çıkartılmış bir gerçektir.⁷

6. SüngerBob Kareşort’un “Squid Grevde” bölümü için Paul Tibbitt tarafından yazılan şarkının sözleri için bkz: https://spongebob.fandom.com/wiki/Hey,_Mean_Mr._Bossman_, E.T. 30.08.2022.

7. Detaylı bilgi için bkz: Oğuz Karadeniz, *Ekonomik Teşviklerin İş Sağlığı ve Güvenliği Üzerine Etkisi*, 2018, Atalay

Resim 2: Bölüm Başlangıcı ve Bay Yengeç'in Para Hesabı

Kaynak: SpongeBob SquarePants, S2, E40a, 2002

Geçen aya göre karlılığının düştüğünü gören Bay Yengeç çalışanlarına nefes almaları ve giyinmeleri için para ödemediği belirtir ve mola vaktinde nefes almasını söyler. Hemen arkasından maaş çeklerinin olması gereken zarfları dağıtır. Maaş çeklerinden “hesap” çıkar ve çalışanların Bay Yengeç’e “var olmak, konuşmak, ayakta durmak...” gibi insani davranışlardan dolayı ödeme yapmalarını ister. Burada SüngerBob’un çalışma edimi karşılığında verilen maaş çekini kabul etmediği de dikkat çekmektedir. Bazı işyerlerinde işverenlerin iş sağlığı ve güvenliği harcamaları, sosyal sigorta primleri gibi “maliyet!”lerden kaçındığı veya eksik ödeme/bildirim yapıldığı bilinse de bu durum işçinin iş ilişkisinden doğacak vazgeçilemez alacağına yönelik absürt bir eleştiri olarak yorumlanabilecektir. Temeli insan haklarının dahi ötesinde, yaşamak için zorunlu olan hareket ve eylemlerin işyerinde gerçekleştirilmesi sebebiyle işveren tarafından karşılık beklenilmesi sermayeye ve sermaye sahiplerine getirilen önemli bir hicivdir. Tam bu noktada Squidward SüngerBob’a örgütlenip greve gitmeyi teklif eder. Çizgi filme konu olan sendikalaşma ve grev iki karakterin ücretlerini alamamalarından kaynaklanmaktadır. Kurgulanan grevin bir “hak grevi” olduğu söylenebilir. Hak grevi en temel anlamı ile yürürlükteki toplu sözleşmenin hüküm ve hükümlerinin uygulanmaması durumunda yapılan grev olarak verilebilir. Hatta SüngerBob Bay Yengeç’in bu isteği üzerine ayakkabılarını bağladığı için 20 Dolar ödemeyi teklif eder. Bu hareket SüngerBob’un emek edimini ücret için değil bir hobi olarak yaptığını göstermektedir. Huysuz karakter olan Squidward’ın ise tek beklentisi ücrettir (Temiz ve Ünal, 2020: 55).

Çağlar ve Handan Kumaş, *Türkiye ve Ege Karşılaştırmalı TR32Bölgesinin İşgücü Piyasası Özellikleri*, 2018 ve Aytekin Güven ve Onur Yeni, *Türkiye İmalat Sanayiinde Yoğunlaşma, Karlılık ve Ücret İlişkisi: Yeniden*, 2013

Resim 3: SüngerBob ve Squidward Örgütlenerek Greve Gidiyor

Kaynak: SpongeBob SquarePants, S2, E40a, 2002

Squidward SüngerBob'a işçiler olarak örgütlenmeyi ve greve giderek hak ettikleri saygıyı patrondan talep etmelerini teklif eder. Beraber greve mi gideceklerini soran SüngerBob'a Squidward "Burada çalışmayı seviyorsun değil mi? Burada çalışmaya devam etmek istiyorsun değil mi?" diye sorar ve evet cevabı alınca grev başlar. Ancak SüngerBob'un hala grevin anlamını bilmediği görülmektedir. Huysuz karakterin teklif ettiği ve savunduğu olgu "grev ve sendikalaşma" olarak verilirken mutlu ve neşeli karakterin iş mücadelesinden bir haber olması sendikalaşma ve greve ilişkin oluşturulan ilk algı olarak verilebilir.

Resim 4: SüngerBob ve Squidward Greve Gittikleri İçin İşten Kovuluyorlar

Kaynak: SpongeBob SquarePants, S2, E40a, 2002

Elemanlarının greve gideceğini ve kendisinden “saygı” talep edeceklerini öğrenen Bay Yengeç SüngerBob ve Squidward’ı işten çıkartır. SüngerBob işten kovulduğu için üzülse de Squidward’ın yanında kalır. Bu esnada Bay Yengeç’in “Eleman Aranıyor” tabelasını çıkartmaktadır. Dünyada özellikle muhafazakâr ve sosyal demokrat refah rejimlerinde grevdeki işçilerin işten çıkartılması kanunen yasaktır. Bununla birlikte yine grevdeki işçinin pozisyonunda işçi çalıştırılmaz. Burada verilen sahnede greve gitmenin işini kaybetmeye sebep olabileceği algısı bulgulanabilecektir. Yine SüngerBob’ün çok üzülerek ağlaması greve ilişkin olumsuz bir pekiştirme olarak yorumlanabilir.

Resim 5: SüngerBob ve Squidward Grev Hazırlığında

Kaynak: SpongeBob SquarePants, S2, E40a, 2002

Squidward önce SüngerBob'a nasıl grev yapılır öğretmeye çalışır ve üniforma-larından kurtulup onları yere atmasını ister. Şapkası SüngerBob'un eline yapıştır onu atamaz. Burada üniformalar görülen "zulüm" ile bağdaştırılmakta; bir nevi metaforlaştırılmaktadır. SüngerBob'un bunu yapamaması ise yine greve karşı olumsuz bir algı olarak görülebilir. Grevin olmazsa olması pankart yapımında yine SüngerBob Squidward'ın istediklerine cevap veremez ve aksine yaptığı grev pankartı ile Yengeç Kovası restorana daha fazla müşteri gitmesine sebep olur. Müşteriler restorana giderken grevde olan Squidward'ı çiğneyerek geçerler. Grev başarısız gitmektedir. Grevin işleri daha da yoluna koyduğu, işverene daha fazla kazanç sağladığı algısı dikkat çekmiştir.

Yine bu sahnenin devamında Squidward'dan öğrendiği sloganları atarken SüngerBob onun işini almaya gelen birisi ile karşılaşır. Bu durum grev kırıcılığı bir işarettir. Grevde olan çalışanın yerine başka bir kişi işe alınarak grev aksatılmaktadır. Greve gitmenin işini geri almak için bir çözüm olmadığı; yedek işgücü ordusu ile herkesin yerinin doldurulabileceği kanısı ortaya çıkmaktadır. Yedek işgücü ordusu kavramı Marks tarafında geliştirilmiş bir kavram olup kapitalist üretim biçimi sebebiyle ortaya çıkan işsizliğin her geçen gün artacağını ileri sürer. Bu noktada işsizlik bir baskı aracı haline dönüşür ve istihdam da bulunanlar daha fazla emek sarf eder. İşsiz kitlenin her an işe girme potansiyeli veya çalışanın bu kitle sebebiyle her an işten çıkarılabilmesi riski işsizliğin meydana getirdiği baskıyı ifade etmektedir (Oğuz, 2020: 15; Biçerli, 2016: 306).

Resim 6: Squidward'un Grev Konuşması

Kaynak: SpongeBob SquarePants, S2, E40a, 2002

Bay Yengeç'in tavırlarına sinirlenen Squidward bikini Kasabası sakinlerinin desteğini almak için heyecanlı bir konuşma yapar konuşmada içerisinde işçilerin artık mağdur olmayacakları, bu baskıyı parçalayacakları, bu işin kaynaklarını yarı yarıya keseceklerini belirtir ve halkın desteğini alır ancak daha sonra insanlar destek vermenin kendilerini acıktırdığını ifade ederek yeniden yengeç restorana yemek yemeye giderler. Propagandası yine başarısız olan Squidward ise "insanlar anlık hazlarını giderdikleri sürece emeğin kaderini umursamıyorlar" der. Etkileyici bir konuşma ile destekledikleri iş mücadelesine rağmen kasaba sakinlerinin karınlarının acıktığı anda grev olan bir işyerinde yemek yemeye gitmeleri ve Squidward'ın sözleri günümüz dünyasında özellikle işgücü piyasasında herkesin tek başına olduğu, insanların toplum yararından daha çok kendi çıkarları ve hazları doğrultusunda "hedonist" bir şekilde hareket ettikleri mesajını içerdiği görülmektedir. Grevin haklı bir arayış ve mücadele dahi olsa diğer çıkarlar ile çakışınca kadar yüzeysel bir destek gördüğü, sonuç olarak yine başarısızlığa uğradığı çıkarımı yapılabilir.

Resim 7: Squidward'un Grevde Başarısız Olacağı Korkusu ve Bay Yengeç'in Uzlaşma Arayışı

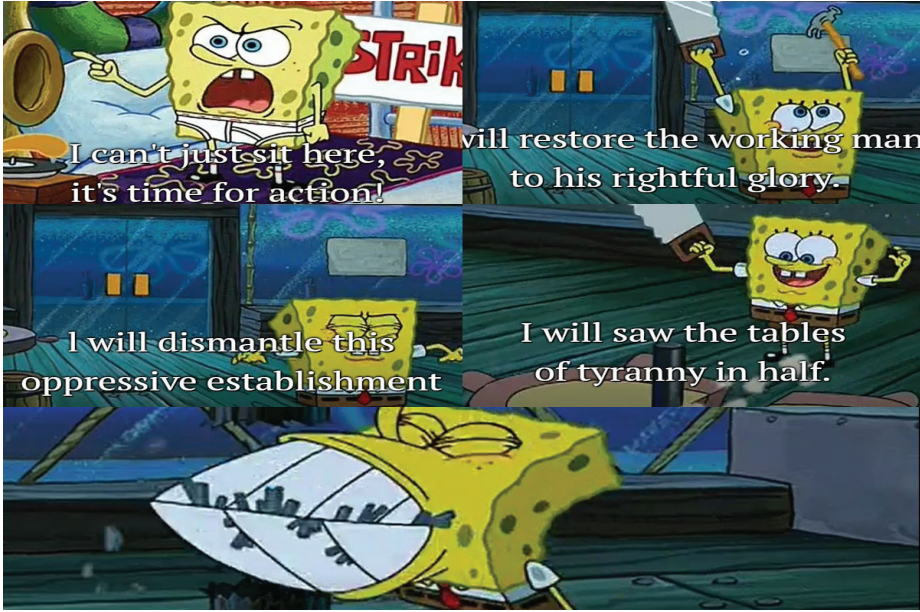

Kaynak: SpongeBob SquarePants, S2, E40a, 2002

Bay Yengeç'in işlerim yolunda gidiyor ve müşterilerim arttı keşke daha önce grev yapsaydınız sözüne sinirlenen SüngerBob sonsuza kadar grevlerini sürdüreceklere söyler ve Squidward buna katlanamayacağını hisseder ve işini geri almak için Bay Yengeç'e giderken kapıda onunla karşılaşır. Bay Yengeç yeni elemanlarının işyerini mahvettiğini ve daha da kötüsü ondan hiç ayrılmadıklarını söyleyerek Squidward'a işine dönmesi için yalvarır ve greve ilişkin tüm şartları kabul eder. Bu aşamada iş mücadelesinin her iki tarafının da yıprandığı ve artık buna devam edemeyecekleri algısı anlaşılmaktadır. Ne işçi tarafı ne de işverenin grevden fayda görmediği sürecinde her iki tarafı da maddi ve manevi anlamda yıprattığı çıkarımı yapılabilecektir. Bu noktada çizgi filmin bu sahnesi grevi ne işçi için ne de işveren için yararlı bir süreç olarak göstermediği; yıpratıcı ve zorlu bir süreç olduğu anlaşılmaktadır.

Resim 8: SüngerBob Ludizm'e Başvuruyor

Kaynak: SpongeBob SquarePants, S2, E40a, 2002

Squidward'ın grev hakkında ona söylediklerini evde “hey zalim patron” isimli şarkıyı dinlerken düşünen SüngerBob artık eyleme başvurma kararı alır ve işyeri olan Yengeç Restoranı yerle bir eder. Burada bir grev eylemi olarak ludizm'e atıf yapılmaktadır. Makine kırıcılık olarak ifade edilebilecek olan kavram özellikle sanayi devrimi sırasında emekçiler tarafından başvurulmuş, iş yeri/makinalara yönelik şiddet içerikli bir iş mücadelesi olarak gösterilebilir (Ludd ve Mab, 2012; Nazlı, 2020). Grevin başarılı olup işverene baskı yapabilmek için işyerini yıkma tercihi grevin bir süreci olarak lanse edilmektedir. Tarihsel süreçte makine kırımı ile emekçilerinde işsiz kaldığı bilinen bir gerçektir. Karakterin başvurduğu bu anarşist yöntemin iş mücadelesinin bir süreci veya çıktısı olarak verildiği anlaşılmaktadır. Bu noktada grevin yıkıcı ve şiddet içeren bir yönü olduğunun da lanse edildiği söylenebilir. Grevde eylem ve kararlılık gösteren SüngerBob'un ludist hareketi çizgi film izleyicilerinde grev bir “şiddet ve yıkım eylemi” olarak ilişkilendirilmesine sebep olabilir.

Resim 9: SüngerBob ve Squidward Grev ve Ludizm'in Sonucu Olarak Sonsuza Kadar Bedelsiz Çalışmak Zorunda Kalıyor.

Kaynak: SpongeBob SquarePants, S2, E40a, 2002

Ludist eyleme başvuran SüngerBob Squidward'a işyerini yıktığını ve işlerini kesin olarak sonsuza dek alabileceklerini söyler. Restoranının yıkıldığını gören Bay Yengeç ise grev sürecinde kabul ettiği şartlardan vazgeçerek her iki karaktere de “zararı karşılamak için sonsuza kadar benim için çalışacaksınız” diye bağırır. Nihayetinde grev bitmiştir ancak gerçekleştirilen iş mücadelesinin sonucu izleyicilere sonsuza kadar bedelsiz çalışmak şeklinde aktarılmıştır. Sendikalaşma ve grev sonucunda patronun karlılığı artmış, manipülasyon sebebiyle çalışılan iş yeri yıkılmış ve bu süreç grevin bir parçası olarak aktarılmış ve karakterler greve çıkmalarının temel sebebi olan ücret, saygı ve işlerini geri almak edimlerinden yalnızca verdikleri zarar karşılık yalnızca bir tanesini elde edebilmişlerdir. Sonsuza kadar.

Sonuç ve Değerlendirme

Zor kazanılmış ve vazgeçilemez bir hak sendikalaşma ve grev. Emek ve emekçinin hak ve bazı durumlarda menfaatlerini korumak/geliştirmek için ellerindeki en önemli araç olan bu anayasal haklar kanla kazanılmıştır. Bu kavramların zor kazanılmış olması bu şekilde açıklanırken; sermaye karşısında var olma çabasını sürdüren emekçilerin yegâne kozlarının birliktelik ve iş mücadelesi olması vazgeçilmezliğe karşılık gelmektedir.

Sosyal politikanın insani şiarını benimsemiş bir sosyal devlet olarak anılmanın ilk ve en temel şartlarından bir tanesi emeğin örgütlenmesi için gerekli özgürlüğün ve hukuki zeminin sağlanmasıdır. Örgütlenme özgürlüğü sağlanarak tek ses haline gelen emekçilerin hak ve menfaatlerine ilişkin iş mücadelesi imkânının bulunması ise sermaye karşısındaki tek kozları olarak görülebilir. Modern iş ilişkisinin taraflarının ortaya çıktığı sanayi devriminden günümüze sendika ve grev insanlığın gündeminden hiç düşmemiş, endüstri ilişkilerinin temel aktörlerinden bir tanesi olmasının yanında insan/insanlık üzerindeki etkisi sebebiyle birçok sosyal yansıması da ortaya çıkmıştır. Sendika ve grev hakkında sayısız sinema filmi ve tiyatro sahnelenmiş binlerce kitap kaleme alınmıştır.

Çizgi filmler milyonlarca çocuk, genç ve yaşlı tarafından izlenmektedir. Çizgi filmlerin çocuk davranışlarını doğrudan etkilediğinin yanında özellikle Japon animelerinin Japonya tarafından “bir yumuşak güç” olarak kullanılması; toplumsal algının çizgi filmlerden etkilendiği gerçeğini net bir şekilde göstermektedir. Sinemanın bir ürünü olarak çizgi filmlerde de sendikalaşma ve greve ilişkin konular işlenmiş, çoğunluğu çocuk ve genç olan kitlelere her iki kavram hakkında farklı algılar oluşturularak sunulmuştur. Çalışma kapsamında incelenen çizgi filmlerde sendika ve greve ilişkin farklı türde algılar tespit edilmiştir. Algıların farklılaşmasında çizgi filmlerin menşeinin temel belirteç olduğu fark edilmiştir. Örneğin Hollywood çizgi filmlerinde Amerikan düşünce sisteminin de etkisi ile sendikalaşma ve grev genel anlamda olumsuz bir algı ile sonuçlanan olaylar meydana getirirken; birlikteliğe ve birlikte olmaktan doğan güce atıf yapan çizgi filmlerde mevcuttur. Bu kapsamda çalışmanın problem ifadelerinden ilki açıklığa kavuşturulmuştur; çizgi filmler toplumsal algının şekillenmesinde önemli iletişim araçlarından bir tanesidir.

Çalışma kapsamında vaka analizi ile incelenen ve dünyanın en fazla izlenen çizgi filmlerinden olan SüngerBob KareŞort çizgi filminde sendikalaşma ve grev hakkında oldukça ciddi bir algı oluşturulduğu gözlemlenmiştir. Çizgi filmde sendikalaşarak greve giden ana karakterler işlerini kaybetmekte, greve gittikten sonra işyerleri daha fazla müşteri kazanmakta, iş mücadeleleri toplumun hedonist yaklaşımı sebebiyle desteklenmemektedir. Çizgi filmde greve gidilmesi çalışanın, birçok ülkede kanunen kısıtlanmış olmasına rağmen, işten çıkartılacaklarına, yerlerine başka çalışanlar işe alınacağı gösterilmektedir. Yine çizgi filmin huysuz ve sevimsiz karakterinin grev ve sendikalaşmayı savunması, mutlu

ve neşeli SüngerBob'un ise bu olguların anlamını bilmemesi oluşturulan bir diğer algıdır.

Çizgi filmde grevin sürekli başarısızlık ile sonuçlanması görülürken SüngerBob'un Squidward'dan öğrendikleri ile ludizme yani makine kırıcılığı başvurmaması, bunun sonucunda işyerini tamamen yıkarak orayı bir harabeye dönüştürdüğü görülmüştür. Burada grevin aslında bir şiddet eylemi olduğuna ilişkin bir algıdan da bahsedilebilir. Karakterin bu eylemi sonucunda ortaya çıkan hasarı karıştırmak için bedelsiz bir şekilde sonsuza dek çalışmak zorunda kalması yapılan grevin yine başarısız olduğu, hatta daha kötü sonuçlar doğurdu anlaşılabilir. Peki, tespit edilen algılar liberal-kapitalist düşünce ve Amerikan sendikal anlayışı ile uyumlu mudur? Liberal refah rejimleri sendikalaşmanın ve sendikal kazanımların zayıf olduğu ülkelerdir. Yine Kapitalist anlayış bu ülkelerde sendikaları sistemin bir parçası haline getirme çabası ile hareket etmekte; sarı sendikacılık yaygınlaşmaktadır. Liberalizm kökenli kapitalist ekonomik düzeni benimsemiş bu ülkelerde sendikalaşma ve greve ilişkin toplumsal bakış da diğer toplumlar kadar olumlu değildir. Bu çerçevede SüngerBob Kareşort çizgi filminde verilen sendikalaşma ve grev algısında liberal-kapitalist bir etkiden söz edilebilir.

Sosyal politikanın ve onun uygulayıcısı sosyal devlet açısından sendika ve grev vazgeçilmezdir. Sosyal politika ile hareket eden sosyal devlet bu iki olguyu temel bir insan hakkı olarak görür ve bizzat kendi eli ile piyasaya müdahale ederek emekçinin bu haklarını ürettiği kanunlar ile koruma altına alır. SüngerBob Kareşort çizgi filminde verilen sendika ve grev ise sosyal politikanın öğretilerinden oldukça farklıdır. Bu iki temel hak için sosyal devletin sağladığı hukuki koruma işlenmemiş, sendikalaşma ve grev ne olursa olsun başarısızlıkla sonuçlanan bir silsile halinde aktarılmıştır. Nihayetinde milyonların seveceği izlediği çizgi filmde verilen sendika ve grev algısının aslında olumsuz olduğu, grevin şiddet içerdiği ve başarısızlık ile işsizliğe sebebiyet vereceği mesajı bulgulanmıştır.

Kaynakça

- Arnheim, R. (2002) *Sanat Olarak Sinema*, Ankara: Öteki Yayınevi.
- Aydın, B. (2018) "Türkiye'de Çocuk Televizyon Kanallarındaki Çizgi Filmlerin Çocukluğa Etkisi Üzerine Bir İçerik Analizi", Balıkesir Üniversitesi, yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Balcı, Y. (2016) *Sendikacılık ve Toplu Pazarlık Ekonomisi*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Bergfeld, K. ve Bergfeld, M. (2017) "Cartoons and Class Struggle", <https://www.jacobinmag.com/2017/11/disney-animators-strike-union-busting>.
- Branston, G. (2010) *Neden Kuram* (e.d. Seçil Büker ve Gürhan Topçu), İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.
- Büyükbaykal, G. (2007) "Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkileri", *İletişim Fakültesi Dergisi*, 28, 31-44.
- Collin, R., McCartan, K. (2022) *Gerçek Dünya Araştırması*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Crowe, S., Cresswell, K., Robertson, A., Hubby, G., Avery, A., Sheikh, A. (2011) "The Case Study Approach" *BMC Medical Research Methodology* (der. Crowe vd.), 11, 100, 1-9.
- Demuth, A. (2013) *Perception Theories, Trnava: Innovative Forms of Education in Transforming*, University Education Press.
- Fidel, R. (1984) "The Case Study Method", *LISR* 6, 33, 273-288.

- Fuller, B. (2019) "The SpongeBob Franchise: Pop Culture Fixture, Reboot Culture Artifact", *Popular Culture Association in the South*, 42, 1, 77-102.
- Gillis, M. T., Hall, J. (2010) "Using The Simpsons to Improve Economic Instruction through Policy Analysis", *The American Economist*, 55, 1, 84-92.
- Glass, F. (2016) *From Mission to Microchip A History of the California Labor Movement*, Berkeley: University of California Press.
- Göze, A. (2016) *Liberal, Marxiste, Faşist, Nasyonal Sosyalist ve Sosyal Devlet*, İstanbul: BetaYayıncılık.
- Grieverson, L. (2017) *Cinema and the Wealth of Nations: Media, Capital, and the Liberal World System*, Berkeley: University of California Press.
- Güçhan, G. (1993) "Sinema-Toplum İlişkileri", *Kurgu Dergisi*, 12, 51-71.
- Güler, D. (1989) "Çocuk, Televizyon ve Çizgi Film", *Kurgu Dergisi*, 5, 1, 163-177.
- Gürel, E. ve Alem, J. (2010) "Postmodern Bir Durum Komedi Üzerine İçerik Analizi: Simpsonlar", *Journal of International Social Research*, 3, 10, 332-347.
- Güven, A., Yeni, O. (2013) "Türkiye İmalat Sanayiinde Yoğunlaşma, Karlılık ve Ücret İlişkisi: Yeniden", *H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 31, 2, 95-115.
- Güznel, S., Soya, H. R., Şemin, M. E. ve Şahin, B. (2015) "Çizgi Film, Çocuk ve Toplumsallaşma: Jetgiller Ve Taş Devri Örneği", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 21, 57-104.
- Habib, K., Soliman, T. (2015) "Cartoons' Effect in Changing Children Mental Response and Behavior", *Open Journal of Social Sciences*, 3, 248-264.
- Heale, R. Ve Twycross, A. (2018) "What is a Case Study?", *Evid Based Nurs*, 21, 1, 1-8.
- Işıklı, A. (1972) *Sendikacılık ve Siyaset*, Ankara: Sevinç Matbaası.
- Işıklı, A. (1994) *Türkiye'de Sendikacılık Hareketleri İçinde Demokrasi Kavramının Gelişimi*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Johnson, L. (2008) *The Disney Strike of 1941: From the Animators' Perspective*, Rhode Island College, Honors Project.
- Kraak, V. I. ve Story, M. (2015) "Influence of Food Companies' Brand Mascots and Entertainment Companies' Cartoon Media Characters On Children's Diet And Health: A Systematic Review And Research Needs", *Obesity Reviews*, 16, 107-116.
- Mahiroğulları, A. (2013) *Dünyada ve Türkiye'de Sendikacılık*, Bursa: Ekin Yayınları.
- Makal, A. (2020) "Emek - Sanat İlişkileri ve Türkiye'de Sosyal Politika Eğitiminde Sanatın Yerine İlişkin Özgün Bir Deneyim", *Emek Araştırma Dergisi (GEAD)*, 11, 17, 1-26.
- Medin, B. (2013) "Kitle Animasyon Film Anlatısında Öznenin Sunumu: Arabalar ve Wall-E Örneği", Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Nascimento, J. (2019) "Art, Cinema and Society: Sociological Perspectives", *Sociology & Culture*, 19, 5, 18-28.
- Öçal, M. Ve Korkmaz, A. (2021) "Neo-Liberalizmin Gölgesinde Sosyal Devlet: Emek ve Emeğin Örgütlenmesi Nereye Gidiyor?", *Sosyoloji Divanı Dergisi*, 18, 27-49.
- Önsal, N. (2017) *Endüstri İlişkileri Sözlüğü*, İstanbul: Metal-İş Yayınları.
- Perlberg, S. (2020) "The Hidden Pro-Union Politics Of "Space Jam"", <https://melmagazine.com/en-us/story/space-jam-pro-union-labor-rights>.
- Rhodes, C. (2001) "The Simsons, Popular Culture and Organizational Carnival", *The Journal of Management Inquiry*, 10, 4, 374-383.
- Rice, J. L. (2009) "SpongeBob SquarePants: Pop Culture Tsunami or More?", *The Journal of Popular Culture*, 42, 6, 1092-1114.
- Robson, C. (2015) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri: Gerçek Dünya Araştırması*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sarban, S. (2011) "Mangadan Animeye: Japonya'nın "Yumuşak Güç" Silahlarından Biri Olarak "Sen To Chihiro No Kamikakushi" Filminde "Tüketim Nesnesi" Sunumu: Otomobil Örneği", İstanbul Kültür Üniversitesi, yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Seyyar, A. (2008) *Sosyal Siyaset Terimler Sözlüğü*, Adapazarı: Sakarya Yayıncılık.

- Sidhu, N. (2012) *Fantasy at Work: Representations of Labour and Economy in Children's Animated Films*, Hamilton: McMaster University Work in a Global Society Working Paper Series.
- Sito, T. (2006) *Drawing the Line*, Northridge: The University Press of Kentucky.
- Söner, A. (2018) "XIX. Yüzyıl ABD ve Avrupa'da Sosyal Politikalar Duyulan İhtiyacın Sinema Filmleri Çerçevesinde Analizi", Yalova Üniversitesi, yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- SpongeBob SquarePants, S2, E40a, 2002.
- Süleymanoğlu-Kürüm, R. (2021) "Uluslararası İlişkilerde Nitel Yöntemlerle Makale Yazımı: Vaka Analizi ve İncelemleri", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 42, 1, 149-168.
- Talas, C. (1992) *Türkiye'nin Açıklamalı Sosyal Politika Tarihi*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Thompson, T. L. Ve Zerbino, E. (1997) "Television Cartoons! Do Children Notice It's a Boy's World?", *Sex Roles*, 37, 5, 415-432.
- Tokol, A. (2000) *Sosyal Politika*, Bursa: Vıpaş Yayınları.
- Tokol, A. (2018) *Sosyal Politika'nın Tarafları* (der. Y. Alper ve A. Tokol), Bursa: Dora Yayınları.
- Tuna, O. ve Yalçıntaş, N. (1999) *Sosyal Siyaset*, İstanbul: Filiz Kitapevi.
- Tunç, A., Atılğan, A. (2017) "Algı Üzerine Kurulu Yönetimsel Bir Anlayış: Algı'nın Yönetimi", *International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies*, 3, 3, 228-238.
- Turner, B. S. (2020) *Sosyoloji Sözlüğü*, İstanbul: Pinhan Yayınları.
- Türkmen, N. (2012) "Çizgi Filmlerin Kültür Aktarımındaki Rolü ve Pepee", *CÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 36, 2, 139-158.
- Uslu, M. (1995) "Dünyada ve Türkiye'de İşveren Sendikacılığı ve İşveren Örgütleri", İstanbul Üniversitesi, yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Watts, S. (1995) "Walt Disney: Art and Politics in the American Century", *The Journal of American History*, 82, 1, 84-110.
- Wijethilaka, R. G. T. S (2020). "Effect of Cartoons on Children", <https://www.researchgate.net/publication/345066689>.
- www.nick.co.uk, E.T. 30.08.2022.
- www.spongebob.com, E.T. 30.08.2022.
- www.spongebob.fandom.com, E.T. 30.08.2022.
- www.sungerbob-karepantolon.fandom.com, E.T. 30.08.2022.
- Yüksek, H. (2018) "Ulusal ve Uluslararası Sinema Yapıtlarından Hareketle Sosyal Politika-Sinema İlişkisini Saptamaya Yönelik Bir Çalışma", *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1, 7, 1201-1227.
- Yüksel, H (2020) *Sendikacılık ve Sinema*, Bursa: Ekin Yayıncılık.
- Zaim, S. (1992) *Çalışma Ekonomisi*, İstanbul: Filiz Kitapevi.

